

مقاله‌ی پژوهشی

رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اقلید

محمدجابر یونسی

کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

*مسلم صالحی

استادیار گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

خلاصه

مقدمه: هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اقلید بود.

روش کار: جامعه آماری این پژوهش کاربردی-همبستگی شامل تمامی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اقلید در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین مدارس دوره دوم متوسطه شهر اقلید به صورت تصادفی ۸ مدرسه انتخاب و از هر مدرسه یک کلاس به تصادف انتخاب و تمام دانش‌آموزان آن کلاس‌ها شرکت داده شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های ویژگی شخصیتی نئو (۱۹۹۲)، یادگیری خودتنظیمی پنتریچ و دی‌گروت (۱۹۹۰) و عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۰) استفاده شد. جهت تحلیل اطلاعات از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان استفاده شد.

یافته‌ها: بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندی با عملکرد تحصیلی رابطه‌ی معکوس معنی‌دار و بین توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، رابطه‌ی مستقیم معنی‌دار وجود دارد. بین یادگیری خودتنظیمی و زیرمقایس‌های ارزش تکلیف، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، رابطه‌ی مستقیم معنی‌دار وجود دارد. ابعاد روان‌نژندی به صورت معکوس و وظیفه‌شناسی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند.

نتیجه‌گیری: بنا بر نتایج، به نظر می‌رسد که راهبرد فراشناختی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان باشد.

واژه‌های کلیدی: عملکرد تحصیلی، ویژگی‌های شخصیتی، یادگیری

خودتنظیمی

*مؤلف مسئول:

گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه

آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

mlsalehi@yahoo.com

تاریخ وصول: ۹۵/۰۶/۰۱

تاریخ تایید: ۹۵/۰۷/۰۸

مقدمه

تحصیل از مهمترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی در تمامی جوامع است. موفقیت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان هر جامعه نشان‌دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی است. بنابراین نظام آموزشی رازمانی می‌تواند کارآمد و موفق دانسته که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آن در مقاطع مختلف بیشترین و بالاترین رقم را داشته باشد (۱).

اتکینسون، عملکرد تحصیلی را توانایی آموخته شده یا اکتسابی حاصل از درس ارائه شده یا به عبارت دیگر، توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی می‌داند که به وسیله‌ی آزمون‌های استاندارد شده، اندازه‌گیری می‌شود (۲).

عملکرد تحصیلی به عوامل گوناگونی بستگی دارند که هر کدام می‌توانند در شرایط خاصی عملکرد شخص را در محیط آموزشی تحت تأثیر قرار دهند. از جمله این عوامل می‌توان به عوامل زمینه‌ای-فردی، عوامل اجتماعی-فرهنگی و ویژگی‌های فردی اشاره کرد، در میان ویژگی‌های فردی، متغیرهای شخصیتی به عنوان یکی از عوامل بر یادگیری مؤثر است. تحقیقات نشان می‌دهند که عوامل شخصیتی، پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد (۳). شخصیت به عنوان سازمان درونی سیستم‌های عاطفی، احساسی، شناختی و مفهومی فرد تعریف شده که تعیین کننده واکنش‌های منحصر به فرد انسان به محیط است (۴). شخصیت سازمان پویای درون شخصی است که از نظام‌های روانی جسمانی تشکیل یافته و این نظام‌ها الگوهای شاخص رفتار، افکار و احساسات شخص را ایجاد می‌کند (۵). یکی از نظریه‌های مربوط به ابعاد شخصیت، مدل پنج عاملی شخصیت رابرت مک کری^۱ و و پل کوستا^۲ است. مدل پنج عاملی شخصیت، افراد را به پنج بعد روان رنجوری^۳، برونگرایی^۴، وظیفه‌شناسی^۵، توافق‌پذیری^۶ و انعطاف‌پذیری^۷ تقسیم می‌کند (۶).

افراد روان‌رنجور، ناراحت، عصبانی، غمگین و مستعد ابتلا به افسردگی هستند (۷). برون‌گرایان تمایل به فعالیت‌های جسمی و کلامی دارند. افراد برون‌گرا، ماجراجو، فعال، رک، اجتماعی و پرحرف هستند (۸). افراد وظیفه‌مدار، کارآمد، مرتب، مسئول و نظم و دقت زیادی در امور دارند و به تعهدات اخلاقی خود پایبند هستند (۹). عامل توافق‌پذیری با از خودگذشتگی مشخص می‌شود. افراد توافق‌پذیر متواضع، گرم و همدل،

مهربان، مودب و منطقی می‌باشند و در مواجهه با رویدادهای زندگی سازش‌پذیر و منعطف هستند (۷). افراد گشوده در تجربه با ویژگی‌هایی مانند کنجکاو، خلاقیت، تخیل‌گرایی، هنرگرایی و نوگرایی شناخته می‌شوند (۱۰). هر یک از افراد برحسب ویژگی شخصیتی خود طبق این مدل می‌توانند نگرش و گرایش خاصی نسبت به تحصیل و یادگیری داشته باشند (۶).

عامل دیگری که می‌تواند بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار باشد، یادگیری خودتنظیمی^۸ است (۱). خودتنظیمی عبارت است از برنامه‌ریزی بر مبنای مشاهده خویش که بطور مداوم رفتار را برای دستیابی به اهداف مورد نظر، پایش می‌کند. یادگیری خودتنظیمی بر مشارکت فعال فرد در یادگیری اشاره دارد یادگیرنده خودتنظیم، بدون نیاز به نظارت، خود شخصاً برای یادگیری تلاش کرده، بدان جهت بخشیده و یادگیری خود را پایش و ارزیابی می‌کند (۱۱). یادگیری خودتنظیمی یک موضوع مهم برای یادگیری انسان است و روان‌شناسان تربیتی بر شرکت فعالانه یادگیرنده در فرایند یادگیری به جای تجربه‌ی یادگیری انفعالی تأکید می‌کنند (۱۲). نظریه‌ی یادگیری خودتنظیمی را پینتریش و دیگران^۹ (۱۳) مطرح کردند آن‌ها خودکارآمدی^{۱۰}، ارزش‌گذاری درونی^{۱۱} و اضطراب امتحان را به عنوان باورهای انگیزشی در نظر گرفتند و راهبردهای شناختی، فراشناختی و تلاش و تدبیر دانش‌آموزان را تحت عنوان یادگیری خودتنظیمی معرفی کردند.

در نظام آموزشی ما دانش‌آموزان در یادگیری دروس معمولاً با مشکلاتی روبرو هستند و عملکرد مناسبی از خود نشان نمی‌دهند که بخشی از این ناکارآمدی به عدم آگاهی دقیق و عمیق از شیوه‌های صحیح یادگیری و ناامیدی زود هنگام، به هنگام مواجهه با مشکلات ناشی می‌شود و بخشی از آن به ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان بر می‌گردد (۱۴). بنابراین توجه به عواملی که عملکرد تحصیلی را افزایش می‌دهد و تنش و دلهره را در دانش‌آموزان کاهش می‌دهد می‌تواند راه‌گشای تنگنای نظام آموزشی باشد. در این راستا این پژوهش قصد دارد به این مسأله بپردازد که آیا بین ویژگی‌های شخصیتی و یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد؟

روش کار

این پژوهش از نوع کاربردی بوده و برای اجرای آن از روش توصیفی-همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل تمامی

^۱McCrae^۲Paul Costa^۳Neuroticism^۴Extroversion^۵Conscientiousness^۶Agreeableness^۷Openness^۸Self-regulated learning^۹Pintrich and De Groot^{۱۰}Self-efficacy^{۱۱}Intrinsic Value

آمار استنباطی ابتدا جهت نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد و سپس از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه متغیرها، رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش‌بینی متغیرها استفاده شد.

نتایج

جهت آزمودن این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده که نتیجه آن در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱- ضرایب همبستگی متغیر ویژگی‌های شخصیتی با عملکرد تحصیلی

متغیرها	روان‌نژندی	برون‌گرایی	توافق‌پذیری	تجربه‌پذیری	وظیفه‌شناسی
عملکرد تحصیلی	۰/۱۸۴	۰/۳۵۵**	۰/۱۹۳	۰/۴۸۲**	

همان گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود بین روان‌نژندی با عملکرد تحصیلی در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه معکوس معنادار و بین توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۱ رابطه مستقیم معنادار وجود دارد.

جهت آزمودن این فرضیه از رگرسیون چندگانه استفاده شده است که نتیجه آن در جدول ۲ مشاهده می‌شود.

جدول ۲- پیش‌بینی عملکرد تحصیلی از طریق ویژگی‌های شخصیتی

متغیرها	B	T	P	R	R ²	F	P
روان‌نژندی	-۰/۲۳۴	-۱/۹۴	۰/۰۵				
برون‌گرایی	۰/۰۵۲	۰/۴۲	۰/۶۷۶				
توافق‌پذیری	۰/۱۱۸	۰/۸۶	۰/۳۸۹	۰/۵۴۷	۰/۲۹۹	۴/۶۱۲	۰/۰۰۱
تجربه‌پذیری	۰/۰۶۵	۰/۵۳	۰/۵۹۸				
وظیفه‌شناسی	۰/۳۲۱	۲/۱۰	۰/۰۴				

با توجه به جدول ۲ می‌توان متوجه شد که نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیرها در معادله رگرسیون است. اثر رگرسیون ($F=4/612$) به دست آمده که در سطح ($0/001$) معنادار می‌باشد و ضریب تعیین محاسبه شده بر اساس متغیرها ($0/299$) است، یعنی این متغیرها ۲۹ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و از طرفی با توجه به مقدار بتا و سطح معناداری مقدار T متوجه می‌شویم که ابعاد روان‌نژندی به صورت معکوس و وظیفه‌شناسی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند. جهت آزمودن این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده که نتیجه آن در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۳- ضریب همبستگی یادگیری خودتنظیمی و ابعاد آن با

عملکرد تحصیلی

دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اقلید در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ بوده است. در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین مدارس دوره دوم متوسطه شهر اقلید به صورت تصادفی ۸ مدرسه انتخاب و از هر مدرسه یک کلاس به تصادف انتخاب و تمام دانش‌آموزان آن کلاس‌ها به عنوان نمونه آماری در پژوهش حاضر شرکت داده شدند.

ابزار پژوهش

الف- پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی نئو (فرم کوتاه): این پرسشنامه فرم کوتاهی از پرسشنامه شخصیت نئو^۱ است که برای اندازه‌گیری سریع صرفاً پنج عامل اصلی شخصیت افراد بزرگسال تهیه شده است. این پرسشنامه ۶۰ ماده دارد که هدف آن سنجش پنج ویژگی شخصیت شامل روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری و با وجدان بودن است. هر یک از این عوامل با دوازده سؤال سنجیده می‌شود. آزمودنی پاسخ مورد نظر برای هر عبارت را در مقیاسی پنج گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) ارائه می‌دهد (۵).

ب- پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی: پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی دارای دو مقیاس باورهای انگیزشی و راهبردهای خودتنظیمی می‌باشد که به وسیله پنتریچ و دی‌گروت ساخته شده است. مقیاس باورهای انگیزشی شامل سه خرده‌آزمون خودکارآمدی، ارزش‌گذاری درونی و اضطراب امتحان است و مقیاس یادگیری خودتنظیمی دارای دو خرده‌آزمون استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی می‌باشد، ماده‌های این پرسشنامه از نوع بسته پاسخ (۷گزینه‌ای از کاملاً درست تا کاملاً نادرست) است. پرسشنامه مذکور دارای ۴۴ گویه می‌باشد که به ترتیب برای خودکارآمدی ۹ گویه، ارزش تکلیف ۹ گویه، اضطراب امتحان ۵ گویه، راهبردهای شناختی ۱۲ گویه و راهبردهای فراشناختی ۹ در نظر گرفته شده است (۱۵).

ج- پرسشنامه عملکرد تحصیلی: این پرسشنامه توسط فام و تیلور^۲ (۱۹۹۰) ساخته شده است و شامل ۴۸ گویه می‌باشد. در روش نمره‌گذاری، هر گویه دارای ۵ پاسخ می‌باشد که در مقوله‌های هیچ، نمره ۱؛ کم، نمره ۲؛ تا حدی، نمره ۳؛ زیاد، نمره ۴ و خیلی زیاد، نمره ۵ تعلق می‌گیرد و در ۱۱ سوال (۶، ۷، ۸، ۹، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۰) که به صورت منفی می‌باشد روش نمره‌گذاری برعکس می‌باشد (۱۶).

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه، در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت. در سطح آمار توصیفی از آمارهایی نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در سطح

¹NEO

²Pham and Taylor

پایین و افراد با تیپ شخصیتی برون‌گرا و توافق‌پذیر عملکرد تحصیلی بالایی از خود نشان دادند (۲۳).

در تبیین رابطه منفی بین ویژگی روان‌نژندی با عملکرد تحصیلی می‌توان گفت روان‌نژندی ویژگی‌هایی از قبیل تمایل فرد به تجربه‌ی اضطراب، تنش، خودخوری، خصومت، تکانشگری، کم‌رویی، افسردگی و عزت‌نفس پایین را در بر می‌گیرد که این ویژگی‌ها به ناتوانی در کنترل هیجانات منفی و روابط مثبت پایدار منجر می‌شود. به طوری که جانسون^۱ و همکاران (۲۴) مشخص کرده‌اند که سطوح پایین عاطفه مثبت و سطوح بالای مهارت‌های منفی به وخامت‌گراییدن سریع روابط می‌انجامد. از نظر کاگلین، هوستون و هاتس^۲ (به نقل از ۲۵) نیز هر قدر میزان روان‌نژندگرای بیشتر باشد، فرد رفتارهای منفی بیشتری نسبت به اطرافیان نشان می‌دهند. بنابراین طبیعی است که شخصیت‌های روان‌نژندی توانایی برانگیزاننده بودن پاسخ‌های نزدیکی در دیگران و تمایل برای ارتباط مناسب در کلاس درس را نداشته باشند و همچنین این افراد اضطراب امتحان و تنش بیشتری را تجربه می‌نمایند که این عملکرد آنها را در کلاس و جلسه امتحان پایین می‌آورد. در تبیین رابطه مثبت بین توافق‌پذیری با عملکرد تحصیلی می‌توان گفت، توافق‌پذیری (دلپذیر بودن) از جنبه‌های (اعتماد، درستکاری و صراحت، توع دوستی، فرمان برداری، میانه روی و فروتنی) تشکیل یافته است (۲۶). موجب ایجاد روحیه حرف‌پذیری و صمیمیت در دانش‌آموزان می‌شود که الگوی رفتاری خوبی برای یادگیری است. همچنین این الگوی رفتاری با ویژگی‌هایی چون اجتماعی بودن، سرزندگی و حسی بودن و به نوعی خوش‌مشرب بودن همراه است که این‌ها می‌توانند بر عملکرد اثر مثبتی داشته باشند. این مسأله که اجتماعی بودن و نشاط می‌تواند به حل مشکل یادگیری کمک کند مورد تأیید قرار گرفته است (۲۷). تبیین دیگری که می‌توان به نقش ویژگی دلپذیری در ارتقای یادگیری دانش‌آموزان اشاره کرد، این است که افراد دارای ویژگی توافق‌پذیری از آنجایی که از سرزندگی و قدرت تحمل بالاتری برخوردارند در برابر تنش‌های تحصیلی مقاومت عمل می‌نمایند که این سدی است در برابر کاهش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و کمک می‌کند تا دانش‌آموزان عملکرد مناسبی از خود نشان دهند. در تبیین رابطه مثبت وظیفه‌شناسی با عملکرد تحصیلی می‌توان گفت، وظیفه‌شناسی در بسیاری از یافته‌ها قویترین پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی است. این رابطه مثبت و قوی در واقع بر اساس ویژگی‌های افراد وظیفه‌شناس قابل انتظار است. این افراد تکالیف خود را به دقت انجام می‌دهند و سعی در بالا بردن عملکرد خود و در نهایت پیشرفت تحصیلی خود دارند، دارای حس مسئولیت‌پذیری بالا و پیشرفت‌گرا می-

متغیرها	خودکار	ارزش	اضطراب	راهبردهای	راهبردهای	یادگیری
آمدهی	تکلیف	امتحان	شناختی	فراشناختی	خود تنظیمی	عملکرد
۰/۲۳۵	۰/۳۲۵*	۰/۰۸۲	۰/۲۹۳*	۰/۴۶۵**	۰/۳۶۴**	عملکرد تحصیلی

همان گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود بین یادگیری خودتنظیمی و راهبردهای فراشناختی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۱ رابطه مستقیم معنادار وجود دارد و بین ارزش تکلیف، راهبردهای شناختی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مستقیم معنادار وجود دارد.

جهت آزمودن این فرضیه از رگرسیون چندگانه استفاده شده است که نتیجه آن در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

جدول ۴- پیش‌بینی عملکرد تحصیلی از طریق ابعاد یادگیری

متغیرها	خودتنظیمی					
	P	F	R ²	R	P	T
خودکارآمدهی	۰/۴۰۷	-۰/۸۳۶	-۰/۲۰۱			
ارزش	۰/۱۹۷	۱/۳۰۷	۰/۳۱۴			
اضطراب امتحان	۰/۰۰۹	۳/۴۴	۰/۲۴۲	۰/۴۹۲	۰/۸۲۲	۰/۲۲۶
راهبردهای شناختی	۰/۸۷۲	-۰/۱۶۲	۰/۰۲۷			
راهبردهای فراشناختی	۰/۰۱	۲/۶۶	۰/۴۱۵			

با توجه به جدول ۴ می‌توان متوجه شد که نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیرها در معادله رگرسیون است. اثر رگرسیون ($F=۳/۴۴$) به دست آمده که در سطح ($۰/۰۰۹$) معنادار می‌باشد، و ضریب تعیین محاسبه شده بر اساس متغیرها ($۰/۲۴۲$) است، یعنی این متغیرها ۲۴ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. و از طرفی با توجه به مقدار T و مقدار T متوجه می‌شویم که تنها بعد فراشناختی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد.

بحث

بر اساس نتایج، بین روان‌نژندی با عملکرد تحصیلی رابطه معکوس معنادار و بین توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مستقیم معنادار وجود دارد.

این یافته با یافته‌های پژوهش‌های انجام شده که نشان دادند بین روان‌رنجورخویی با عملکرد تحصیلی رابطه منفی و معنادار و بین برون‌گرایی، توافق‌پذیری، تجربه‌پذیری و وظیفه‌مداری با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، همسو است (۱۷-۲۲). همچنین بر اساس مطالعات بین نوع شخصیت با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد. افراد با تیپ شخصیتی روان‌نژند، عملکرد تحصیلی

¹Johnson

²Kaglin , Houston and Hats

که این به شکل گیری عزت نفس و خودباوری منجر می‌شود و انگیزه دانش‌آموز را برای مطالعه بیشتر و موفقیت‌های بیشتر تقویت می‌کند. علاوه بر این در توجیه این یافته باید گفت دانش‌آموزی که وظیفه شناس است خود را مکلف می‌داند که تا مطلبی تدریس شد بعد از کلاس نسبت به یادگیری آن مطلب اقدام کند که این ضمن سرعت بخشیدن به یادگیری، میزان یادگیری را افزایش می‌دهد و دانش‌آموز با وقت کمتر مطلبی که تازه تدریس شده را خوب فرا می‌گیرد که این ضمن تقویت قوای اعتماد به نفس و ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان نسبت به توانایی‌هایش، عملکرد تحصیلی وی را نیز بالا می‌برد.

بین یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مستقیم معنادار وجود دارد و از بین زیرمقیاس‌های یادگیری خودتنظیمی بین ارزش تکلیف، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مستقیم معنادار وجود دارد.

این یافته با یافته‌های پژوهش‌های صورت گرفته همخوانی دارد (۲۰، ۱۷، ۱۰، ۲، ۲۳).

یافته‌های پژوهش نشان دهنده رابطه مثبت بین ارزش تکلیف با عملکرد تحصیلی است. در مورد رابطه مثبت ارزش‌گذاری تکلیف با عملکرد تحصیلی می‌توان گفت؛ ارزش‌گذاری تکلیف به اهمیتی که دانش‌آموز به یک تکلیف یا درس خاص می‌دهد، باوری که به آن تکلیف دارد و هدفی که از مطالعه آن دنبال می‌کند، اطلاق می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که دارای انگیزه غلبه بر کار و تکلیف‌اند، از راهبردهای شناختی و فراشناختی بیشتری استفاده می‌کنند که این به استفاده بهتر از قوای ذهن منجر می‌شود و دانش‌آموز را در فرایند یادگیری فعال می‌سازد بنابراین ارزش‌گذاری تکلیف بر موفقیت تحصیلی تأثیر دارد. همچنان که البرزی و سامانی (۴) معتقدند ارزش‌گذاری تکلیف از طریق نقشی که در استفاده از راهبردهای شناختی و یا خودکارآمدی فرد دارد، بر عملکرد تحصیلی مؤثر واقع می‌شود. در تبیین رابطه مثبت بین راهبردهای شناختی و فراشناختی با پیشرفت تحصیلی می‌توان گفت، با توجه به اینکه راهبردهای شناختی و فراشناختی شامل مرور ذهنی، راهبردهای بسط، راهبردهای سازماندهی، راهبردهای نظارت بر درک و راهبردهای عاطفی، برنامه ریزی و نظارت فرد بر یادگیری می‌شود. لذا می‌توان گفت که این راهبردها سبب یادگیری فعال دانش‌آموز می‌شوند و زمینه شکل‌گیری نگرش مثبت فرد نسبت به خود و توانایی‌هایش را فراهم می‌کنند و باعث می‌شود دانش‌آموزان در یادگیری موفقیت بهتری از خود نشان دهند.

بر اساس یافته‌ها، تنها بعد فراشناختی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد.

باشند. در تبیین این یافته همچنین می‌توان گفت، وظیفه‌شناسی از جنبه‌های (کفایت، نظم، پیشرفت طلبی، خویشتن‌داری و تعمق) تشکیل یافته است (۲۸)، که این موجب ارتقای تعهد و پشتکار در دانش‌آموزان می‌گردد و همانطور که می‌دانیم هر چه تلاش و پشتکار در یادگیری بیشتر شود، فهم مطالب و بازدهی بهتر خواهد شد و دانش‌آموزان عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند.

بر اساس نتایج، بعد روان‌نژندی به صورت معکوس و وظیفه‌شناسی به صورت مستقیم قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند.

این یافته با یافته‌های پژوهش جعفری (۷) و رضایی و همکاران (۹) همخوانی دارد. رضایی و همکاران (۹) نشان داد که باور انگیزشی خودکارآمدی در عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته‌های علوم انسانی و ویژگی شخصیتی، توافق‌پذیری و مسئولیت‌پذیری یا وظیفه‌شناسی در عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته‌های علوم پایه بیشترین سهم را دارند. جعفری (۷) به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و روش‌های مطالعه با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان کارشناسی دانشگاه علامه طباطبائی تهران پرداختند. نتایج رگرسیون چند متغیره حاکی از آن بود که روش مطالعه عمقی و سطحی و ویژگی‌های شخصیتی وظیفه‌شناسی، روان‌رنجوری و برون‌گرایی توان پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را دارا می‌باشند.

یافته‌ها نشان داد روان‌نژدی پیش‌بینی کننده منفی عملکرد تحصیلی است، این بعد از ویژگی‌های شخصیتی شامل حساسیت به داشتن عقاید غیرواقعی، کنترل ضعیف امیال و تمایل به تجربه پریشانی روانشناختی به شکل اضطراب، خشم، افسردگی، خجالت، تنفر و دامن‌های از هیجانات منفی است. بنابراین دانش‌آموزان روان‌نژد دارای عواطف منفی هستند و نگرش منفی نسبت به درس و کلاس و ادامه تحصیل دارند و این باور را دارند که در تحصیل موفق نخواهند شد که این انرژی منفی، توانایی دانش‌آموز را کاهش می‌دهد و عاملی جهت سرکوبی استعداد و قوای ذهن دانش‌آموز می‌باشد، چنین رفتارهایی باعث دل‌سردی فرد نسبت به تحصیل می‌شود و زمینه افت تحصیلی و انصراف از تحصیل را فراهم می‌سازد. در تبیین پیش‌بینی مثبت عملکرد تحصیلی توسط وظیفه‌شناسی باید گفت عامل شخصیتی وظیفه‌شناسی نشانگر ثبات روانی و پایداری فرد نسبت به تصمیمی که می‌گیرد است و این عامل شامل کوشش منظم برای اهداف و پیروی جدی از اصول است که به دانش‌آموز کمک می‌کند کند تا نسبت به اهداف تحصیلی وفادار باشد و نهایت تلاش خود را بکند تا در رسیدن به اهداف موفق ظاهر شود، وقتی دانش‌آموز به اهداف خود در مدرسه می‌رسد مورد تشویق خانواده، مدرسه و جامعه قرار می‌گیرد

بسیاری از یادگیرندگان می‌توانند جنبه‌های شناختی، انگیزشی و رفتاری عملکرد تحصیلی خود را تنظیم و کنترل کنند، به عنوان یک یادگیرنده بسیار موفق خواهند بود و عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت بر اساس مطالب مطرح شده پیشنهادها کاربردی زیر را می‌توان به مسئولین و دست‌اندرکاران جهت ارتقا عملکرد تحصیلی ارائه داد:

گنجاندن مفاهیم خودتنظیمی و تکنیک‌های ایجاد آن در برنامه‌های آموزشی مهارت زندگی و دروس اختیاری پرورشی دانش‌آموزان هم پیشنهاد می‌شود.

جهت کمک به معلمان جهت رشد ویژگی‌های شخصیتی مثبت و یادگیری خودتنظیمی پیشنهاد می‌گردد که با برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی به معلمان در این زمینه آموزش‌های لازم داده شود تا معلمان با توانایی بیشتر بتوانند به رشد شخصیت دانش‌آموزان و خودتنظیمی بار آوردن آنها کمک کنند.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد بین صفات شخصیتی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. در همین زمینه با توجه به اینکه توجه به صفات پایدار شخصیت و یادگیری در هنگام ورود به دوره‌های مختلف آموزشی می‌تواند به اثربخشی عملکرد آموزشی یادگیرندگان کمک نماید. شناسایی ساخت شخصیتی یادگیرندگان و اتخاذ الگوهای تربیتی و متناسب با آن برای ارتقاء و توسعه‌ی هدف‌های آموزشی و پرورشی، در برنامه‌ریزی آموزشی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است، به گونه‌ای که می‌توان راه‌هایی جهت ارائه برنامه‌های درسی اثربخش پیشنهاد داد. یافته‌های پژوهش نشان داد راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در پیشرفت تحصیلی ریاضی نقش مثبت دارد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که در مدارس کلاس‌هایی برای آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی به دانش‌آموزان ایجاد گردد و مفاهیم یادگیری خودتنظیمی و تکنیک‌های ایجاد آن در برنامه‌های آموزشی و کتاب‌های مدارس در نظر گرفته شود.

این یافته با یافته‌های پژوهش امینی (۲)، بمبوتی (۲۳)، پنگ (۲۹) همخوانی دارد. امینی (۲) نشان داد همه مولفه‌های یادگیری خودتنظیمی توانایی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را دارد. بمبوتی (۲۳) نشان داد که یادگیری خودتنظیمی پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی است. پنگ (۲۹) پژوهشی با عنوان نقش رفتار یادگیری خودتنظیمی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان انجام داد. یافته‌ها نشان داد که راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش مثبت و معنادار ایفا می‌کنند.

در تبیین این یافته می‌توان گفت راهبردهای فراشناختی به هر گونه اندیشه، رفتار یا عمل گفته می‌شود که یادگیرنده در ضمن یادگیری مورد استفاده قرار می‌دهد. هدف این راهبرد کمک به فراگیری، سازماندهی و ذخیره‌سازی دانش‌ها، مهارت‌ها و سهولت بهره‌برداری از آن‌ها در آینده است (۱۰). بنابراین فردی که از این راهبرد استفاده می‌کند در موقع بازپس‌دهی مطالب بهتر عمل می‌کند و اعتماد به نفس بیشتری خواهد داشت و در امتحانات عملکرد بهتری از خود نشان خواهد داد. راهبردهای فراشناختی، جهت برنامه‌ریزی - بازبینی - اصلاح فعالیت‌های شناختی مورد استفاده قرار می‌گیرند (۱۳). برنامه‌ریزی دامنه‌ای از فعالیت‌ها از قبیل تعیین هدف، انتخاب راهبرد مناسب، تخصیص زمان، تعیین روش نظارت بر اجرا، تعیین ملاک ارزشیابی و انتخاب راهبرد اصلاحی را در بر می‌گیرد. نظارت و یا کنترل (تنظیم) فرایندهای شناختی به فرد امکان می‌دهد تا پیوسته فرایندهای شناختی خود را تحت نظر و دقت قرار دهد و اشکالات موجود در جهت رسیدن به هدف را شناسایی و آنها را اصلاح کند. بنابراین یادگیرنده خودتنظیم، بدون نیاز به نظارت دیگران، خود شخصاً برای یادگیری تلاش کرده، بدان جهت بخشیده و یادگیری خود را ارزیابی می‌کند که در این صورت یادگیرنده مطالب را بهتر فرا می‌گیرد و با آمادگی بیشتری به جلسه امتحان خواهد رفت و در سر جلسه امتحان منسجم‌تر به یاد می‌آورد، در این صورت دانش‌آموز عملکرد بهتری خواهد. همچنانکه یافته‌های پژوهش بمبوتی (۲۳) نشان داد،

References

1. Ismaili KH. [Forecasts based on self-regulated learning in high school students' test anxiety]. MS. Dissertation. Islamic Azad University, Marvdasht branch, 2014. (Persian)
2. Amini Z. [Learning strategies and motivational beliefs about self-regulation and academic achievement of students]. Training of new ideas 2009; 4: 123-36. (Persian)
3. Izadi S, Mohammadzadeh R. [Learning styles, personality traits and academic performance]. Behavior of proceeding studies scholar teaching and learning 2014; 1: 15-28. (Persian)
4. Alborzi SH, Samani S. [Evaluation and comparison of beliefs and motivational self-regulation strategies for learning among secondary school students from the city center]. Journal of humanities and social sciences of Shiraz University 2000; 15: 1. (Persian)
5. Tabe Bordbar F. [The relationship between personality traits and learning styles with academic achievement]. Online, multimedia magazine 2013; 3(2): 10-16. (Persian)
6. Tabatabai J, Bani Jamali S, Ahadi SH, Khamesan A. [Effect of self-regulated learning strategies on academic achievement and anxiety]. Birjand University of Medical Sciences, Journal of nursing 2013; 9(4): 292-300. (Persian)

7. Jafari A. [The relationship between personality traits and creativity and happiness of students]. MS. Dissertation. Tehran: Payam-e-Noor University, 2009. (Persian)
8. Hosseininasab S, Badrigorgi R, Oskooi I. [Relationship between personality traits and interpersonal conflict resolution styles adjustment- Islamic Azad University, Tabriz Branch]. Journal of educational Research 2010; 1(2): 57-78. (Persian)
9. Rezaei A, Khursha M, Maghami H. [The relationship between personality traits, motivational beliefs and learning strategies and academic performance groups of humanities and science]. Journal of educational psychology, (1392); 8: 211-34. (Persian)
10. Seif A. [Psychology training]. Tehran: Agah; 2012. (Persian)
11. Shaebani A, Shafiepoor Motlagh M. [The evaluation of students' knowledge of reading practices]. Information and library journal book 2004; 54: 35-55. (Persian)
12. Saleh Sedghpur B, Azimi S. [Structural equation modeling (SEM) through the mediation of self-regulation and emotional intelligence on math achievement]. Journal of school psychology 2015; 3(4): 73-91. (Persian)
13. Samadi M. Investigation on self-regulation and self-regulation strategies and educating mathematics]. Journal of educational innovation 2009; 27: 79-95. (Persian)
14. Atayifar R, Shaghaghi F. [The relationship between goal orientation, self-regulated learning and academic achievement in third grade female students, including mathematics, physics and humanities]. Journal of education 2011; 106: 45-65. (Persian)
15. Kajbaf M, Moulavi H, Shirazi AE. [The relationship between academic performance of high school students self-regulated learning strategies and motivational beliefs]. Journal of news in cognitive science 2004; 1: 65-88. (Persian)
16. Keshavarz M, Jafari A, Salahshoor M, Vaziri S. [The relationship between cognitive styles, and personality and academic achievement (Case Study: Tehran University of Medical Sciences)]. Journal of education 2015; 1(1): 11-19 (Persian)
17. Kyamrasi A, Abulghasemi A, Agh A. [The role of metacognitive beliefs on students' test anxiety and academic performance]. Ferdowsi University of Mashhad, 2013. (Persian)
18. Laynvn RA, Gudashtayn L. [Personality assessment]. Naqshbandi S. (translator). Tehran; 2010. (Persian)
19. Moradi Moghadam M. [A look at the statistics results of the academic year 82-81]. Journal of education institute of education 2005; 72-3. (Persian)
20. Mirzaiyan B, Hassanzadeh R, Shirdel KH. [The relationship between self-regulated learning strategies and achievement motivation and academic performance of high school students in the city of Sari]. New ideas in education 2013; 7(4): 77-87. (Persian)
21. Namdarpour F. [Examine the relationship between self-regulated learning and academic skills and academic achievement among students of Islamic Azad University of Khomeini Shahr]. Educational management initiatives 1999; 4(1): 137-52. (Persian)
22. Ao Man C. The effect of the use of self- regulation learning strategies on college student's performance and satisfaction in physical education. Ph.D. Dissertation, 2006.
23. Bembenuddy H. Self-regulation of learning and academic delay of gratification: Gender and ethnic differences among college students. J Adv Acad 2008; 18(4): 586-616.
24. Booth-Kewley S, Vickers RR. Associations between major domains of personality and health behavior. J Pers 1994; 62: 289-98.
25. Ciorbea L, Pasarica F. The study of the relationship between personality and academic performance. Procedia Soc Behav Sci 2013; 78(13): 400-4.
26. Costa PT, McCrae RR. NEO PI-R professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resource; 1992.
27. Dole C, Schroeder GR. The impact of various factors on the personality, job satisfaction and turnover intentions of professional accountants. J Manag Audit 2001; 16(4): 234-45.
28. Garrido-Vargas M. Relationship of self-regulated learning and academic achievement among English language learners. Ph.D. Dissertation, 2012.
29. Peng C. Self-regulated learning behavior of college students of science and their academic achievement. International Conference on Medical Physics and Biomedical Engineering 2012; 33: 1446-50.